

SVARSTYMAI, SIŪLYMAI

Antanas BURAČAS

EKONOMINĖ INFORMACIJA IR PROBLEMINIAI TERMINIJOS ASPEKTAI

Nauji informacijos šaltiniai ir formos

Labaī reikšmingas mūsų ekonomikos, technikos ir kt. sričių terminijos norminimui bus Lietuvos Respublikos Seimo Kompiuterinio duomenų tvarkymo skyriaus pastangomis rengiamas universalus Europos Sąjungos terminologinis klasifikatorius EUROVOC'as. Be to, šiuo metu Lietuvos Respublikos standartizacijos departamento iniciatyva drauge su Valstybine lietuvių kalbos komisija bei LMA MII specialistais aptariamos privalomos terminų ir apibrėžimų standartų rengimo procedūros, priartinant jas prie šioje srityje galiojančių Tarpautinės standartizacijos organizacijos (ISO) reikalavimų, formatų ir standartų.

Suprantamas dalykas, kad reikšmingiausi šiame darbe buvo ir tebelieka termino *s e m a n t i k a* ir jos atitikimo įprastinei vartosenai kriterijai. Ne mažiau svarbūs yra termino taisyklingos darybos reikalavimai. Visiems šiems kriterijams reikiama taikyti terminijos tvarkymo darbe labai reikalingas *k o m p i u t e r i n i s* šiuolaikinės lietuvių kalbos žodynas, kurį reikėtų sujungti su mūsų vartojuamu tarptautinių žodžių žodynu. Juk paradoksalu, kad jau 15–20 metų bet kuriame šalies asmeniniame kompiuteryje galima nesunkiai ištaisyti angliskus tekstus, nes šios kalbos žodynai automatiškai įdiegiami su įvairia programine įranga. Tuo tarpu valstybinės lietuvių kalbos kompiuterinius žodynus, esant daug privalomų kalbos normų reikalavimų, sunku rasti. Jie retai prieinami ir todėl beveik niekur nenaudojami – nei žinybose, nei mokymo įstaigose, nepaisant jų akivaizdaus reikalingumo. Siektina, kad Lietuvoje parduodamas bet kuris kompiuteris turėtų ir lietuvių kalbos žodyną, o verslo ir finansų sferoms – atitinkamą verslo terminiją ir t.t.

Pastaruoju metu Lietuvoje pasirodė keli originalūs ir verstiniai vadovėliai (išskirčiau prof. H. Dauderio, P. ir R. Wonnacott'ų), taip pat „Ekonomikos terminų žodynas“ (Ch. Pass ir kt., 1994 m. vert. iš „Collins“ serijos) padėjo ugdyti bendrają ekonominio mąstymo kultūrą ir mūsų valdininkų bei verslininkų analitinę lygį. Nemažas dėmesys vartojamiams terminams suvienodinti bei jiems norminti skirtas ir kartu su prof. B. Svecevičiumi mano parengtame „Biznio, bankų, biržos terminų žodyne-žinyne“ („Žodynas“, V., 1994). Ypač svarbus būtų buvęs pradėtas rengti originalaus „Oksfordo biznio pasaulio žodyno“ vertimas, kurio leidyba sustojusi dėl lėšų stygiaus ir ne-nusakomos lietuviškojo leidėjo nuostatos.

Tačiau su ypač sparčia informacinės visuomenės kultūros ir tarptautinių kompiuterinių duomenų bazų naudojimo plėtra turime skubėti norminti naujų, ypač vadybos, finansų ir bankų, terminų vartoseną, juoba kad šiame procese vis intensyviau dalyvauja mūsų gausi studentija. Vienas iš įtakos būdų – naujausių informaciinių šaltinių bei kitų naujovių profesionalios apžvalgos, rengiamos adekvačiomis priemonėmis ir operatyviausiomis formomis. Tarp jų paminėčiau ir bendromis VDU ir KHF finansų bei informatikos specialybų magistrantų pastangomis rengiamą elektroninę knygą iš tarptautinės bankininkystės patirties, apibendrinančią 1996–97 m. publikacijas „Financial Times“, „Economist“, Europos ir JAV centrinių bankų bei investicinių fondų bei biržų ataskaitose, tarptautinėse konferencijose, taip pat „Interneto“ ir World Wide Web duomenų bazėse. Akiavaizdu, kad tokioje knygoje, ją suredagavus, atispindėtų žymiai daugiau pasaulinių finansų ekspertų ir sunkiai prieinamų vadovų pačios naujausios išminties ir analitinio instrumentarijaus įvairiausiais klaušimais, be to, prieinamų mūsų specialistams nepalyginamai lengvesnėmis sąlygomis, negu gali jiems pasiūlyti pagarsėję naujausi kursai prestižiniuose Anglijos ar Austrijos bankininkystės mokymo centruose. Tokios knygos egzempliorių nukopijuoti prireiktų nedaug laiko.

Terminijos formavimo pamokos

Su kokiomis problemomis susiduriama, kai terminologinė prie-

žiūra atliekama be sprendžiamų ir atidžių specialistų pastangų, labai akivaizdžiai parodė šiaip jau ypač reikalingo ir gražiai parengto minėtojo „Collins“ (Christofer Pass, Bryan Lowes, Leslie Davies) „Ekonominikos terminų žodyno“ lietuviškojo vertimo pasiodymas („Baltijos biznis“, red. A. Pupkis, ekon. terminų redaktorius konsultantas S. Vaitkevičius, toliau – ETŽ). Nesinorėtų, kad atsietai dirbdamos specialiose srityse terminologiją grupės sudarytų papildomų problemų užuot padėjusios norminti vartoseną, juoba kad sparčiai besivystančiose terminijos šakose jų pagalba labai reikalinga. Toliau panagrinėkime šio žodyno (ETŽ) patirties pavyzdžiu, ar jo vertimo redaktoriai laikėsi būtinų terminologijos principų ir kodėl jie iš esmės daugeliu atveju patyrė nesėkmę.

Pirmiausia labai sveikintinos ETŽ kolektyvo pastangos apsaugoti lietuviškąją ekonomikos terminiją nuo nusistovėjusių ir naujai plintančių svetimžodžių. Tačiau tai buvo neatsitiktinai sutikta gan priešiškai specialistų tais atvejais, kai ETŽ vertimo redaktoriai ignoravo terminų semantiką ir kai sveiko proto logika bei sukaupta patirtis diktuoja priimtinesnę siūlomam ETŽ naujadarui sampratos alternatyvą, geriau atitinkančią termino turinį (žr. „Lietuvos rytas“, 1994 m. spalio 12 d. Nr. 211 ir kt.). Paminėsiu čia tik dar keletą tokių atvejų.

1. *Klaudinantis atitinkmens parinkimas*. Pavyzdžiu, *double-entry* verčiama *dviguba buhalterija*. Taip visuotinis *dvejybinių operacijų* įrašo principas paverčiamas nusikalstamoje veikloje paplitusiu *pajamų nuslėpimo nuo mokesčių rinkėjų* metodu! Akiavaizdus vertimo turinio neatitikimas originalaus termino pastebimas sutapatinant *diseconomies of scale* ir *neigiamą ekonominį poveikį*. Taip nuostoliai, patiriami dėl neracionalaus veiklos masto, sutapatinami su universaliu veiklos pobūdžio įvertinimu.

Factor nėra *ištekliai*, kaip verčia ETŽ autoritetai, o yra *veiksnys*, nors kontekste kai kada viena ir antra gali sutapti. Semantiškai šiuo atveju skirtumą sudaro tai, kad ETŽ pasirinktas terminas nusako „gavimo galimybę“, tuo tarpu iš ekonomikos literatūros žinome, kad originalo terminas vartoamas analizuoti gamybos „aktyviesiems komponentams, jų sąveikai“. Analogiškai abejotinas *articles of association*

vertimas *vidaus reglamentu*: juk *association* yra *susivienijimas*, t.y. institucinė veiklos forma, o vertime to visai nebelieka! Stebina ir *maximization* (pvz., *asset-growth m.*) vertimas žodžiu *neribotas*: didinimas iki maksimalaus lygio yra akivaizdžiai *ribotas* būtent paties termine fiksuojamo kriterijaus. Visiškai netoleruotinas *asset value per share* termino tapatinimas su *priverstinai parduodamo turto verte*. Tai, kaip galima matyti iš čia pat termino lizde pateikiamos definicijos, yra „aktyvų vertė, tenkanti vienai akcijai“.

Manyčiau, kad būtinai turi būti skiriamos ar tutinės sudėtinių terminų reikšmės. Pavyzdžiui, klaidinantis gali būti ETŽ randamas *authorized/registered capital – patvirtintasis/įregistruotas kapitalas*, sutapatinimas su *nominaliuoju – nominal capital*. Teisinių kolizijų atveju šis ir daug kitų siūlomų netikslumų gali atnešti ištis labai nemažų nuostolių! Tokių atvejų daug.

Panašus nerūpestingumas veda į sudėtinių terminų dalį „pametimą“ arba niuansų pakeitimą, pvz.: *capital-output ratio* yra ne *kapitalo imlumas*, o jį apibūdinantis santykis, arba koeficientas. Taip pat *equilibrium market price* – tai greičiau ne *rinkos kainos pusiausvyra*, o *pusiausvyroje esančios rinkos kaina*; *equilibrium market quantity* néra tapatu *rinkos pusiausvyrai*; tai – (pasiūlos ir paklausos) kiekis, užtikrinantis šią pusiausvyrą. Tokių atvejų yra dar daugiau. Ne kiekviens produktas yra prekė, todėl negalima *collective products* pri-
lyginti *kolektyvinėms prekėms*. Terminas *cash flow* yra *grynujų pinigų srautas*, bet nebūtinai jų *apyvarta* (pvz., tik į kasą ar iš jos).

Terminas *nondurables* visai netapatus *trumpai vartojamoms prekėms* (tai – ir vidutinės trukmės vartojimo tiek prekės, tiek reikmenys, gaunami neprekine forma, pavyzdžiui, galanterijos ar raštinės reikmenys ir pan.). Pasakymas *clearing house system* verstinas ne *bankų kliringo*, o *atsiskaitymo rūmų sistema* (pastaroji atlieka kliringo operacijas). Panašiai negalime sutikti su *current-weighted index* vertimu *einamasis vertės indeksas*, juk ir čia pačiame tekste paaiškinama, kad kalbama apie lyginamujų svorių arba svertinių indeksų nustatymą. Terminas *corporate sector – korporacijų sektorius* – néra tapatus privačiajai veiklai, kaip matyti ir iš pačios ETŽ, p. 206, 2 reikšmės apibūdinimo (iš jų papildomai įtraukiama namų ūkio

ir finansinė veikla), bet redaktoriai į tai žiūri pro pirštus.

Terminas *learning curve* neturėtų būti susiaurintas iki *kvalifikacijos įsigijimo kreivės*: bet kuris pedagogas patvirtins, kad „mokymasis“ žymiai imlesnė savoka ir nesuvestina į „kvalifikacijos įgijimą“. Netgi darbo ar kitos veikos įgūdžiai yra ne vien kvalifikacijos įgijimo požymis.

Gan ryškiai termino reikšmė keičiasi, kai „indiferentiškumo“ (arba lygių naudingumų) savoka pakeičiama ETŽ „abejingumo“ savoka: aktyvaus rinkimosi, esant vienodiems šansams, galimybė visai nereiškia abejingumo. Nepakankamai atidžiai parinktas sudėtinio termino žodžio atitikmuo taip pat gali neleistinai pakeisti termino turinį. Pavyzdžiui, ETŽ siūlo *hidden price reduction* atitikmenį *slaptasis kainų sumažinimas*. Tačiau iš esmės tai – *paslėptinis sumažinimas*, ir jis, kaip žinome iš savo patirties, vyksta paprastai visai n e s l a p - t a i, nors pridengiamas asortimento atnaujinimu, kitu įpakavimu ir kitais panašiais būdais. Negalima priimti dėl panašių aplinkybių ir *horizontal integration* peršamo atitikmens *tiesinė integracija*, nes nagrinėjamam procesui apibūdinti vartojamas ekonomikos terminas *horizontaliosios*, arba *vienatipės, veiklos integracija*.

Termino turinio pakeitimas vyksta tada, kai ETŽ siūlo *licenced deposit taker* atitikmeniu *banko paslaugų įstaigą*. Pirma, daugelyje šalių ištisus šimtmečius indėlius teikia ne tik bankai. Antra, banko paslaugos apima indėlių operacijas tarp kitų kelių dešimčių paslaugų. Trečia, pametamas originaliame termine buvęs akcentas apie *licencijuotą arba registruotą indėlių instituciją*. *Palaikomoji kaina* nėra tikslus *limiting pricing* atitikmuo, nes originalo termino akcentas – *limiting – verstinas ribojantysis, o pricing* atitikmuo yra ne proceso rezultatas, bet pats procesas: kainų nustatymas. ETŽ nenuoseklūs termino *limiting* vartojimo atvejai, nes *limiting factor* taip ir verčiamas: *ribojantysis veiksnys*. Kitas atvejis *minority interest* nėra *mažumos dalis*, bet jos *interesai* bendrovės valdymo darbe.

Kartais nekompetencija sukelia pavojų, kad terminas iš viso gali būti pakeistas kitu be jokio pagrindo. Pavyzdžiui, terminas *public goods* (švietimas ir pan.) sutapatinamas su *valstybės turtu* arba *vi-*

suomeniniu produktu, bet *visuomeninės gėrybės* nėra nei viena, nei antra, kaip bandoma teigti ETŽ. Terminas *welfare state* nėra iš romano paimtas klestinčios šalies įvardijimas, o terminas, analogiškas ETŽ jau vartojamam terminui *gerovės ekonomika*; be to, *state* čia turima galvoje kaip tik *v a l s t y b ē*, nes šnekama apie valstybiniuo reguliavimo politiką. Toks pats nesusipratimas yra bandymas ipiršti *shadow price* atitikmeniu *slaptąją kainą*. Tai kaina, kurios negalima nustatyti tiesiogiai arba kuri sudaroma pagal šešelinės ekonominikos kriterijus. Netikslumas ir nenuoseklumas pasireiškia tuo atveju, kai *cost* atitinkmuo yra *kaštai*, t. y. *išlaidos*, bet *isocost line* jau verčiamā kaip *vienodų verčių tiesė*. Reikia neignoruoti net populiarizacijos lygmenyje skirtumų, kurie veda į klaidingą sutapatinimą. Pavyzdžiui, JT organizacijos jau seniai griežtai netapatina besivystančių ir mažai išvystytų šalių. Todėl *developing* ir *underdeveloped country* sujungimas, paliekant vertime tik vieną (pirmąjį) terminą yra neleistinas.

2. Terminijos formavimo nenuoseklumas. Jau minėtasis *diseconomies of scale* atitinkmuo, pasirinktasis ETŽ, yra *neigiamasis ekonominis poveikis*; tačiau *external diseconomies of scale* jau verčiamā kaip *išoriniai neekonomiškumo veiksniai*, *internal economies of scale – vidiniai ekonomiškumo veiksniai*. Šiuo atveju, kaip ir ankstesniu, prarandamas esminis termino kriterijus – tai, kad originale turimos omenyje veiklos masto pasekmės; be to, (ne)ekonomiškumas šiame kontekste gali būti *dalinis* arba *šalutinis* atvejai, nors šiaip jau šis parinkimas yra vertintinas kaip įdomus bandymas. Kita vertus, veiklos masto ekonomijos nusakymas visai ne reikalauja pridėti kaip termino sudėtinę dalį originalo termine nesantį žodį *veiksniai*.

ETŽ kriterijų nenuoseklumas pažymėtinas ir tuo atveju, kai *diseconomies* verčiamā kaip *neekonomiškumas*, bet tuo pat metu *disequilibrium* verčiamā kaip *pusiausvyros stygius* (pavadinkime tai perėjimu į aprašomojo kriterijaus panaudojimą), taip pat analogiškose situacijose paliekami tarptautinio žodyno terminai *deindustrializacija*, *disinfliacija* (kodėl bent jau ne *dezinfliacija*?)

Terminas *substitution effect* verčiamas terminu *pakeitimo po-*

veikis; ir marginal rate of substitution – ribinė pakeitimo norma; bet jau marginal rate of technical substitution – ribinė technikos atnaujinimo (kodėl ne pakeitimo?) norma.

ETŽ redaktorių, dėjusių nemažų pastangų lietuvinti terminiją, galima pagrįstai paklausti ir kitko: kodėl vertimo tekste per dažnai paliekamas tarptautinis terminas *kompanija*, tuo tarpu kai ir įstatymuose, ir kitoje specialiojoje literatūroje nuolat teikiama ir pripažinta „bendrovės“ savoka. Taip pat nesuprantama, kodėl savoka „sertifikatas“ nekeičiamai atitikmeniu *pažymėjimas (pramonės plėtros p. ir kt.)*, kuris nesunkiai galėtų išstumti ši nebūtiną tarptautinį žodį.

3. Neteiktinas kelių pagrečiuivartojamų terminų, ypač skolinių iš tam tikrą sritį aptarnaujančios kito mokslo metodikos, reikšmių vartojimą. Pavyzdžiui, visai nepriimtinis yra *rank correlation coefficient* vertimas *kategorijų sąsajos koeficientu*: matematinė statistika nuo seno šiam eiliškumo ryšiui matuoti vartoja *rangų koreliacijos* pavadinimą. Taip pat neteisingas yra *multiple correlation coefficient* atitinkmuo *daugialypė sąsaja*. Klaidinantis yra ir termino *contingency table* atitinkmuo *sąveikų* (žr. termino apibūdintinę – kokių sąveikų?) *lentelė*: „Matematikos terminų žodyne“ (sutr. MTŽ, p. 544) ir ankstesnėje praktikoje šis terminas aiškiai nusakomas kaip *požymių priklausomumo lentelė*. Termino *distribution* tinkama reikšmė – *pa(si)skirstymas*, bet kai vartojamas statistikos terminas *conditional distribution*, tai reikia vartoti šioje mokslo šakoje sunormintą formą *salyginis skirstinys*; atitinkamai *normal distribution* verstinas ne *normalusis pasiskirstymas* (ETŽ, p. 159), o *skirstinys* (žr. MTŽ, p. 564), nes kitaip susipainiosime savokų reikšmėse. Panašiai neremtinis *exponential smoothing* vertimas žodžiu *sulyginimas*; MTŽ norminama termino reikšmė – *išlyginimas* (p. 691).

Netinkami bandymai pažodžiui versti tokius junginius, kurie specialiose srityse yra įgavę specifinę prasmę. Prie tokiu nevykusiu atvejų priskirčiau ETŽ bandymą išpiršti *ordinal utility* pažodinį vertimą kaip *jprastąjį naudingumą*. Čia išties galima suabejoti, ar bent vienas ETŽ kolektyvo narys pažiūrėjo, kaip šis terminas nuo seno vartojamas ekonomikos vadoveliuose? Jau studentai privalo skirti

kiekybinį naudingumą nuo naudingumo, nustatomo pagal pirmenybiškumą, prioritetu eiliškumo rangą.

Nepriimtinis ir ETŽ siūlomas *returns* (*diminishing average/marginal r.*) vertimas žodžiu *pelnas*: ne visos iplaukos yra pelningos, todėl būtina laikytis griežtesnio tikslumo skiriant sąvokas. Nepagrįstai neskiriama „pinigų“ ir „valiutų“ sąvokos: *forward exchange market* ETŽ verčiamas junginiu *terminuotujų piniginių sandorių rinka*. Ši terminą dažniausiai vartojančių biržų praktikoje paprastai kalba eina apie *valiutų sandorius*.

4. Didelis nenuoseklumas vertimo procese gali nuvesti skaitytoją į padėtį be išeities: taip ne kartą atsitiko ir ETŽ redaktoriams, kurie nepastebėjo, kad jų neverstas įvadinis (lizdo antraštinis) terminas *derivatyvas – derivative* (finansinėse operacijose tai ppr. išvestinis indeksas) pateikiamas su nuoroda į *diferencialinį skaičiavimą* – bet pastarojo tekste pirminis terminas jau išverstas, todėl skaitytojui nuoroda nieko neduoda. Su analogiška situacija susiduriame ne kartą: *envelope curve* atitinkuoja *kaupimo(?) kreivę* su nuoroda į terminą *vidutinės ilgalaikės išlaidos* irgi nieko nepaaiškina. Pastarojo paaiskinimo tekste tokia kreivė taip pat net neminima (plg. p. 110 ir 269–270). Nenuoseklumą yra ir įvairaus kitokio pobūdžio. Pavyzdžiui, *convertability* visai priimtinai verčiamas žodžiu *keičiamumas*: bet jau to paties termino lizde apie valiutą sakoma, jog ji *konvertuojama*; tad skaitytojui gali pasirodyti, kad iš jo paprasčiausiai tyčiojamasi, siekiant jį supainioti.

5. Termino *derivatyvas* ir kt. panašiais atvejais susiduriame su specialistų vartojuamo žargonu (šnekamosios kalbos atvejų) pristatymu; manyčiau, kad vertimo tekste visuomet tikslinga tai nurodyti, atskiriant norminius teiktinus terminus nuo šių atvejų.

6. Terminas turi būti suprantamas. O ką pagalvosite, išgirdę tokį terminą: *M formos organizacija?* Turbūt apie tai gerai nutuokia nebent patys vertėjai, kurie žino, kad pagal originalą *M* yra anglisko termino *multidivisional* santrumpa (gilia, bet nepaaiškinta, kodėl sudėtinė lietuviško termino dalis šiuo atveju ne tik sutrumpinama, bet ir neverčiama). Ne mažiau vengtinės

vieno užsieninio ar juo ba tarptautinio žodžio pakeitimą vertime kitu, ypač kai nėra garantijų, kuris geriau gali būti skaitytojui žinomas. Pavyzdžiui, žodis *ekscesas* ETŽ ir MTŽ pakeičia terminą *kurtosis*: manau, čia jaučiamas specialistų bandymas dirbtinai atsitverti nuo nespecialistų, kurie bandytų statistinių stebėjimų analizei pasinaudoti pasiskirstymo maksimumo nustatymo metodu.

Galų gale nustebus kiekvienas, kai pamatys, kad fiziokratizmo klasikas *F. Kene (Quesnay)*, kurio pavardės rašyba bei tarsena žinoma ir Lietuvoje jau du šimtmečius, siūlomas tarti be jokio pagrindo *Kvene!*

7. Aprašomųjų kriterijų taikymas ieškant priimtiniausio atitikmens neturi kreipti į tai, kad bendresnio pobūdžio terminui prikuriamas patikslinimas susiaurintų jo vartosenos semantiką. Taip ETŽ atsitiko, pavyzdžiui, verčiant sudėtinius terminus *barriers to/condition of entry*: lietuviškame variante prie termino *įėjimas* (galima jo reikšmė yra taip pat *įrašas!*) netikėtai atsiranda originale nesantis žodis *į rinką*. Neabejotinas dalykas, kad *įėjimas* galimas ir į bendriją, ir į sudėtį, ir t.t.

Visais aprašomųjų kriterijų taikymo atvejais reikėtų siekti kuo artimesnio atitikmens parinkimo. Todėl terminą *delivered pricing*, mano nuomone, geriau atitinka terminas *kaina su pristatymu*, negu ETŽ vartojaamas terminas *pardavimo ir pristatymo kaina*. *Direct labour* termino vertimas junginiu *tiesioginė darbo jėga*, kaip matyti iš teksto, susiaurina jo vartoseną: pirmasis vartojimo atvejis yra skirtas apibūdinti *tiesioginėms darbo sąnaudoms*.

Labai tolimas nuo pirmykštės reikšmės yra *investors in industry* vertimas terminu *kontroliuojančioji įstaiga*: jis nusako poveikio pobūdį, bet ne instituciją ir jos veikimo sritį. Terminas *investuotojai pramoneje* apibūdina tik šią apibrėžtą ekonominės veiklos šaką.

Originalią *insider trading* termino reikšmę iškraipo ETŽ pasirinktasis atitikmuo *nelegalusis sandėris*. Tai – vidinis sandoris vertybiniiais popieriais, kuris nebūtinai yra netais, nors atliekamas naudojantis brokerių turima neoficialia informacija arba potencialaus investuotojo interesus.

ETŽ siūlo terminą *loss-leading* versti junginiu *nuostolingas prekių pardavimas*. Tačiau pirmavimas pagal nuostolius vyksta ne tik parduodant prekes; be to, originalo terminas akcentuoja ne pardavimą, kaip vieną iš lyderystės būdų, o patį pirmavimą.

8. Nesamūs termino pozymiuo priskyrimus: *international commodity agreement* ETŽ verčia terminu *tarptautinė sutartis dėl vartojimo prekių* (galima organizuoti net loteriją vertingam prizui laimeti tarp ekonomistų tam, kas sumanys šio *prekinės sutarties* termino ieškoti ten, kur jis talpinamas): net iš toliau pateikiamo teksto matyti, kad šis terminas lygiai taip pat vartotinas, sakykim, žaliavų ar kitose (ne vartojimo prekių) rinkose.

9. Specialiosios terminijos tradicijų perimamumas: jeigu lituanistai nepataria vartoti universalaus žodžio *užsidėti*, kai šnekama apie batus (siūloma *apsiauti*), kelnes (siūloma *užsimauti*), tai kodėl *luxury product* turi būti verčiamas *prabangos produktas*, o ne *reikmuo*, kaip yra įprasta ekonomikos praktikoje? Analogiskai priešišką reakciją sukelia ETŽ vartojamas *permanent income* vertimas *nuolatinėmis pajamomis*: kokios tai būtų – kasdien ar kas mėnesį gaunamos? Priimta kalbėti apie *pastoviąsias pajamas*, siekiant jas atskirti nuo likusių, kurios ištisies laikinos, nepastoviai gau namos. Nesinori keisti ir *portfelinių investicijų į vertybinių popierių paketą*.

10. Principinis sprendimas vienu metu vartoti naujus terminus ETŽ vertime ir išsaugoti originalui būdingą abécelinį terminų pateikimą ne pagal pagrindinius jų prasminius lizdus reiškė visišką fiasko, bandant lengvai surasti tai, ko reikia. Kai kurių terminų junginių po ETŽ naujai siūlomos redakcijos, kuri kol kas žinoma tik vertimą pateikiančiai grupei, neįmanoma rasti, pvz., *bilateral trade* ieškotina ne prie *prekyba* ir netgi ne prie *dvišalė prekyba*, o prie *abipusė prekyba*. Arba jų paiešką vertėtų pradėti nuo angliskojo atitikmens (jei tik skaitytojas jį žino) pagal ETŽ pabaigoje pateikiamą rodyklę.

Terminas retais atvejais prasideda nuo būvardžio, nors pernelyg paraidžiui sekę originalu jo lietuviško vertimo rengėjai turbūt čia ir pakliuvo į spąstus, sukėlusius specialistų rūstybę. Kam gali šauti į galvą ieškoti termino *derived demand* atitikmens ne prie termino

išvestinė paklausa, kaip įpratę vartoti specialistai ir kas visai atitinka termino turinj, o prie kitos prasmės, nors ir artimo termino *antrinė paklausa*? Kodėl terminas *dividendas, išmokamas akcijomis* ieškotinas prie žodžio *akcijomis*? Ar terminas *vertybinių popieriai, padengti auksu* – prie termino *auksas*?

Tais atvejais, kai siūlomi ar pristatomi nenusistovėjusios vartosenos terminai, o tokią leidinyje gal apie ketvirtadalį, netgi specialistui reikiama terminą įmanoma rasti tik kelissyk prieš tai atidžiai perskaicius visą knygos tekštą nuo pradžios iki pabaigos.

Iš vienos pusės, nepaisant pastarojo meto pasiekimų lietuviškosios ekonomikos terminijos srityse, tebelieka ypač reikalingas sistemiškas ir modernus specialiųjų makro- ir mikroekonomikos sričių – finansų, komercijos, darbo, vadybos ir kitų – enciklopedinis apibūdinimas ne tiek iš akademinės, kiek iš pragmatinės pozicijos. Būtinas ir atskirose ekonominės analizės srityse skirtingai interpretuojamų terminų reikšmių suvedimas; šiuolaikinio analitinio instrumentarijaus korektiškas ir nuolat tikslinamas pristatymas (naudojimo atvejai ir būdai); užsienio ekonominės statistikos indeksų, matų, informacinių šaltinių apibūdinimas. Vien vertimais šių svarbiausių problemų neišsprėsime.

Antra vertus, nuo netikslumų dėl nežinojimo ar nesėkmės parenkant atitikmenis néra apsaugotas né vienas terminijos srityje dirbantis specialistas, bet tai neturi virsti arogancija ar, dar blogiau, sistema: žodyno rašymas ar vertimas iš esmės skiriasi tiek nuo romanų, tiek ir nuo specialiosios literatūros rengimo tikslų bei būdų, ir tolerancijos kriterijų sampratos čia visai skirtingos.